

ciaországban eddig szokatlan eszközök igénybevételével, sikerült is neki. Jórészt azonban a szakszervezeti vezetőség megalkuvó szárnyának köszönheti ezt, amely folytonos tárgyalásaival halogatta az általános sztrájk kimondását akkor is, amikor a munkásság javarésze már minden központi irányítás nélkül abbahagyta a munkát. Mindamellett, hogy a mozgalom teljes mértékben nem érte el célját, rövid időre sikerült megakadályozni a kormány még reakciósabb intézkedéseit és egyben megmutatta, hogy a francia nép nem fogadja el minden feltétel nélkül a kívülről jött, neki idegen diktátumokat.

Eppen ezért volt kénytelen Daladier más, már eddig is bevált eszközökhöz nyúlni. Régi recept ugyanis az, hogyha a belpolitika csődöt mond, egy jól előkészített külpolitikai nyomással lehet még segíteni.

A müncheni program legkényesebb pontja Francó elismerése. Különösen kényes ez Franciaországban, ahol már közvetlen érdekeket érint. Chamberlain nem volt képes egyszerű látogatás keretében az ügyet elintézni és Daladiernek ugyancsak meggyűlt a baja a munkássággal. Jön tehát egy „váratlan“ olasz támadás. „Korzika, Nizza, Tunisz“ ordítják Rómában a feketeingesek betanított szavalókórusai és megkezdődik egy újabb diplomáciai szemfényvesztés. Anglia valószínűleg megint a jóbarát szerepét vállalja magára, aki majd igyekszik a lehető legjobb megoldást megtalálni és ez több mint valószínű Francó elismerése lesz.

A benemavatkozási komédia kísérlet egy éppen önmagára ébredt demokrácia megfojtására. Ez a kísérlet most méltó befejezést nyer majd. A lázadó fasisztákat eddig is támogatták, most azonban nyíltan lehet fegyvereket és hadiszereket, pénzt adni, hogy Spanyolországot belekapcsolhassák a demokrácia ellen épülő blokkba. Mindez fokozatosan és tervszerűen megy anélkül, hogy az érdekelt népet erről megkérdeznék.

Szántó Árpád

Figyelő

A világ fegyverben

„A háború előtt folyt le a következő párbeszéd egy ausztriai és egy szerbiai szerb között:

Ausztriai: Alig tudunk valamit Szerbiáról, mert a leveleket, újságokat cenzurázzák. Tudnál-e valami tanácsot adni?

Szerbiai: Olvassátok a „Neue Freie Presse“-t. Ha az támadja Szerbiát, akkor jegyezd meg, ott minden rendben van. De ha di-eséri, akkor Beográdban baj van.“

Mig Göbbels dirigált, sajtója Chamberlaint és Daladiert az egekig magasztalja, addig a radikálszocialista párt balszárnyának egyik vezető, Cott Pierret élesen támadja. A támadás oka nem az, hogy Cott

nem egyezik Daladier külpolitikájával, mert van még a francia parlamentnek jó néhány tagja, akik nála élesebben támadják. Az igazi ok az, hogy Cott volt a legjobb francia légügyi miniszter és minden erejével azon dolgozott, hogy a francia légvédelmet minél jobban tökéletesítse.

A párizsi L'Oeuvre-ben „Légi harc“ címmel írt cikkében fontos adatokat közölt a cseh kérdésben érdekelt hatalmak légi erejéről. Számbeli adatokat érthető okoknál fogva nem adhatott, hanem a harci erőket vonultatta fel úgy, hogy a többi államokat százalékos alapon Franciaországhoz hasonlította. Azonkívül a Szovjet európai légiflottájának felét vette csak, míg az ázsiait a számításból teljesen kihagyta. Ezen adatok alapján a következő képet kapjuk:

Franciaország	100	Németország	220
Anglia	100	Olaszország	100
Csehszlovákia	30		
S. S. S. R.	170		
Összesen :	400	Összesen :	320

A fenti számok megítélésénél — írja Cott — tekintetbe kell venni azt, hogy míg Német- és Olaszország repülőgép-termelésüket a maximumig kifejlesztették, Anglia csak most kezdte repülőgép-iparának kiépítését. Amellett háború esetén Német- és Olaszország nyersanyaghiány miatt nehézségekbe kerülnének, Kanada és Amerika pedig Angliát kész repülőgépekkel kényelmesen elláthatnák.

Míg Cott, mint volt miniszter számbeli adatokat nem adhatott, hanem csak viszonylagosokat, addig a brüsszeli „Korszellem“ f. é. szept. 26.-i száma részletes adatokkal szolgál nemcsak a repülőgépekről, de a hadihajókról is.

Ezen lap szerint a helyzet a következő volt:

	Repülőgépek darab	Hadiahajók tonna
Franciaország	3.400	641.449
Anglia	3.450	1,758.588
Csehszlovákia	900	— —
S. S. S. R.	4.700	296.258
Összesen :	12.450	2,696.295
	Repülőgépek darab	Hadiahajók tonna
Németország	2.523	443.551
Olaszország	4.100	544.133
Összesen :	6.623	987.684

Seha senki sem vitatta, hogy a háborús tengely hadifelkészültsége a szövetséges hatalmakénál mindig alacsonyabb volt. A pontosaknak

tekinthető fenti kimutatásokból kitűnik, hogy a támadó „tengely” a Müncheni egyezmény aláírásakor jóval kisebb erővel rendelkezett, mint a másik tárgyaló fél. Ebből az következik, hogy nem a fegyverkezés foka, annak elégtelensége, kényszerítette Chamberlaint és Daladiert a müncheni kapitulációra, hanem azok az okok, amelyekről előző számunkban írtunk.

Hajdu Vilmos

A lengyel logika

A varsói „Náció”-ban Levitzky Dimitrije cikket írt a lengyelországi kisebbségekről: Egyes részleteket ebből a cikkből a tyublyanai „Ponedeljski Slovenec” is átvett. Alábbi adataink innen származnak

Lengyelország összlakossága 32. millió 100 ezer lélek, ebből 17 millió 350 ezer, vagyis 54 és fél százalék a lengyel. A többi nemzetiségek megoszlása a következő:

Ukrán	7,000.000	Litván	300.000
Zsidó	3,050.000	Cseh és szlovák	40.000
Fehérorosz	2,000.000	Egyéb	660.000
Német	1,700.000	Összesen :	14,750.000

A lengyel „Čas” október 2.-án írja: „Most kisebbségi kérdés van napirenden. Tessen elfoglalása szívünk óhaja volt és a testvéreinkkel szemben vállalt kötelezettség teljesítése. A közös lengyel-magyar határ államéletünk elsorangú érdeke. A szudéta-vidék Németországhoz való csatolása nemzeti szükség volt és minden tekintetben megokolt, de a Reich ezáltal mérhetetlenül megerősödött és Európának ebben a részében az egyensúly felbomlott. Ez csak úgy hozható helyre, ha Lengyel- és Magyarország közös határ által megerősödik.”

Az államérek a külpolitikában meglehetősen kellemetlen érv. Ugyanerre hivatkoztak II. Katalin, Mária Terézia és I. Frigyes, mikor annakidején Lengyelországot egymásközt felosztották. Ami a szív óhaját illeti, amelynek hívó szavára cselekedtek a lengyelek akkor, mikor Tessenről volt szó, ha a lengyel fasiszta generálisok logikusak lennének, teljesíteniök kéne saját kisebbségeik kívánságát is, amikor azok a nemzeti államaikkal való egyesülésüket kérik. (Itt a tények a következő képet mutatják: az utolsó 5 év alatt bezártak 400 orosz és lengyelcsináltak 2166 iskolát).

A lengyel feudális tábornokok imperializmusa kétféle logikával dolgozik. A nemzeti érv alapján idegen területeket követelnek, de ugyanakkor Lengyelországban van ma az egész világon a legtöbb kisebbség olyan járom alatt, amit csak talán az olaszországi szlávok és németek példátlan elnyomatása mül felül.

Takács Gábor

Ajándék elvétele, szabadság letétele.

Nem mindig tollal, gyakran fegyverrel írják a törvényt

Akkor szokja meg a hal a horgot mikor lenyeli

(magyar közmondások)

„Ifju Erdély“ c. református ifjúsági szemle e. é. októberi számában jelent meg az alábbi érdekes ismertetés.

FINN-UGOR ROKONAINK.

Legközelebbi rokonaink a vogulok és osztjakok. A vogulok az Ural hegység és az Ob alsó folyása közti területen laknak. Számuk 1926-ban mindössze 5.700. akik közül ötszázan már nem beszélnek az anyanyelvükön. Szétszórtnak élnek, egész kezdődleges műveltségi szinten. Vadászat és halászat a főfoglalkozásuk, de egyrésztük az állattenyésztést is űzi. Értékes népművészeti és az erőszakos tértítés ellenére is, vallásuk ma is pogány. A Szovjet iszlámot építették nekik és gyermekeiket vogul nyelven igyekeznek taníttatni, vogul tankönyvekből, amire a cári Oroszország idejében sohasem volt példa.

Az osztjakok észak-nyugat Szibériában élnek számuk kb. 18.000. Hatalmas területen és több csoportra szakadozva élnek ők is. Külső és belső életformájuk nagyon hasonlít a vogulokéhoz. Ők is rénszarvas-tenyésztés, halászó-vadászó életmóddal és gazdálkodással tartják fenn magukat. Népköltészetük, amely évszázadok szellemi és leki örökségét őrzi, nagyon gazdag és a világ néprajzi irodalmában egyetemesen ismert. Népi parlódásuk oka a hirtelen rájuk szakadt civilizációban rejlik, amely kiforgatta őket régi közösségi életükből és elvitte hozzájuk az alkoholt, amely nem csak a férfiakat, hanem a nőket és gyermekeiket is rabszolgákká aljasította. A déli vidékeken nagyon oroszosodnak. Sok a vegyes házasság. Most örvendetes fordulat állott be az életükben, mert a Szovjet nekik is műveltségi autonómiát adott, ami átsegítette őket a sötét katasztrófa közvetlen veszélyén és most öntudatra ébredtem kezdenek szervezkedni, művelődni hagyományos népi műveltségük egészséges alapjain. Az ezutáni népek oldalági rokonaink és az u. n. permi finnugorság gyűjtő neve alá tartoznak.

A zürjének az európai Oroszország északkeleti részében élnek, számukat az 1926-ik évi Szovjet népszámlálás 320.000-re becsüli. Rengeteget szenvedtek az oroszoktól, századokon át húzták az orosz igát, anélkül azonban, hogy multjukat elfelejtették, nemzeti öntudatukat elveszítették és anyanyelvüket elhagyták volna, sőt az oroszok többször kénytelenek voltak megállapítani, hogy a vegyes lakosságú területen élő zürjének megtanulják ugyan boldogulásukat elősegítő orosz, ellenben szívósan ragaszkodnak anyanyelvükhöz, viszont az oroszok gyakran teljesen elzürjéneseznek. Ime a népi hősiességnek egy szép példája. Földművelők és állattenyésztők. Feljlett mezőgazdaságuk van, de emellett mindnyájan a közös ősi foglalkozást, a vadászatot is űzik. Nagyon szeretnek tanulni és több zürjén küzdötte fel magát híres orosz tudóssá, akik közül senki sem feledkezett meg származásáról, hanem az orosz hatóságok bizalmatlankodása, akadékoskodása ellenére is szóval, tettel és tettel igyekeznek népük önérzetét, hitét ében tartani és műveltségük színvonalát emelni. 1921-ben önkormányzatot kaptak a Szovjettől, aminek következtében a négy osztályos népiskolák egész sorát építették föl, de nyitottak középiskolákat, mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi szakiskolát is, valamint egy tanító és egy tanárképzőt is, amivel minket is fölülmúltak, mert nekünk bizony nincs tanárképző.

intézetünk. A zürjének a finnugor népcsalád egyik legagyobb réménéyekre jogosító tagja.

A voltjások a Káma folyó táján élnek és számuk 1926-ban 508.000 lélek. Éppen annyit szenvedtek, mint minden finnugor nép, de az általános, oroszok miatti szenvedésekhez náluk a tatárok miatti szenvedés is hozzájárul. Földműveléssel foglalkozó nagyon dolgos és takarékos nép. Az ősi foglalkozási ágak közül ma is úzik a halászatot és méhészkedést. Műveltség tekintetében a zürjénekhez hasonlíthatók. Mindkettőjüknek nagyon gazdag a népköltészete, amelynek népi öntudatukat is köszönhetik. Az 1820-ban megkapott önkormányzat nyomán szunyadó népi erők pezsgő és gazdag szellemi életet eredményeztek, amely ma is tart s aminek eredményeként ma már nagyon szép irodalmuk és néprajztudományuk is van.

A cseremiszek a Volgától északnyugatra és északkeletre egymástól elkülönítve két nagyobb csoportban élnek. 1921-ben 425.000 volt a számuk, amiből az önkormányzati területen csak 248.000 ember él. A kívülmaradtak nemsokáig lesznek képesek ellenállani a tatár-baskir művelődés beolvasztó hatásának. Földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoznak. Amióta Szovjetoroszországban élnek, lázasan építik nemzeti szellemű és nyelvű műveltségüket. Háromszázhusz elemi iskolájuk van, amelyben 20.000 gyermek részesül oktatásban. Napilapjaik és múzeumaik vannak, sőt megszervezték népi műveltségük gyűjtését is, amelyben nemzeti jövőjük zálogát látják.

A mordvinok a Volga nyugati és keleti oldalán a Voltjásoktól délre élnek Finnugor rokonaink közül, akik orosz területen élnek, ők a legnagyobb számú nép. 1926-ban 1,267.000 volt a számuk. Népi fennmaradásuk nagy elszórtóságuk miatt nincs biztosítva.

A lappok Ósidők óta Európa északnyugati szélén laknak. Kb. 32.000-en vannak, főleg rénszarvas tenyésztéssel foglalkoznak. csordáikkal együtt vándorolnak. Az idegenek megcsodálják meglepő szívóságukat, gyorsaságukat s gyengének látszó szervezetük hihetetlen teljesítő képességét. Közönséges eljárás náluk, hogy a szarvast és farkast sítalpon adig üldözik, míg az kimerülten össze nem rogy előttük.

A finnek. 1249.-től 1809.-ig, tehát majdnem 600 évig éltek svéd uralom alatt, több mint 100 évig az oroszok alattvalói anélkül, hogy elvesztették volna nemzetiségüket. Nemzetiségük megőrzője a dallamos finn nyelv volt, amely nálunk is a parasztság őrzött meg híven. Ezen a nyelven énekelték a világ egyik legcsodálatosabb naiv époszát a Kalevalát, amelyet 1910-ig 14 idegen nyelvre fordítottak.

Van néhány olyan rokonunk is, akikről csak a szaktudósok tudnak. Ilyenek a vepszék, akik összesen 30.000-en, és a vótok, akik csak 500-an vannak.

A livek ma már alig vannak 1.500-an. Utolsó nagy nyomorúságuk, a világháborúban történt, amikor az orosz hadvezetőség lakóhelyükről kitelepítette őket. Főként halászatot és hajózással foglalkoznak. Töredékük ma lettországi kisebbség. Érdekes, hogy ez a 12 tengerparti faucskában élő néptöredék, milyen görcsösen ragaszkodik lenézett „lőnyelv”-nek csúfolt ősi kincséhez, anyanyelvéhez, önérzetes hittel hir-

detve: „Liv vagyok, Liv maradok“. Szomorú multjukban és jelenükben ez a hősies hitvallás az, amiért őket legföbbre becsüljük.

A finneken kívül az esztek az a másik nép, amely tekintélyes műveltséget teremtett magának és megőrizte nemzetiségét 7 évszázad embertelen elnyomása alatt is. De a szenvedések nem törték őket meg és nyelvükből népi egyéniségükből, nem vetköztették őket ki. Műveltségnek a népi műveltség az alapja.

DÁNIEL ISTVÁN

Szemelvények

Az „*Observatore Romano*“ (A Vatikán hivatalos lapja) október 14.-iki számában a következőket olvassuk: „A katolikus ifjuságnak a Szt. István katedrálisban megtartott gyűlésén Innitzer hercegérsek kitartásra buzdította az ifjuságot. A templomból kijövet az ifjuság (kb. 6000-en) éltette Innitzert. Erre a hitleristák „a mi hitünk Németország, vesszen Innitzer!“ kiáltással feleltek. A katolikus ifjuság a kihívásra nem reagált. Az S. A. terroristái később kövekkel támadtak az érseki palotára és követelték az érsek gyűjtőtáborba való toloncolását.

Másnap október 8.-án este a tüntetés megismétlődött. Az ablakokat bevették. A „népharag“ megnyilvánulását a rendőrség nem akadályozta meg. A tüntetők a kapukat fölfeszítették és betörték az épületbe. Hogy a szentségőrést megakadályozza a prclátus lenyelte a szent ostyát, mielőtt még a tüntetők, akik odaértükben elvertek egy papot, a kápolnába jutottak volna. A hitleristák szétverték egy szobrot, széttörték egy keresztet; A következő tárgyak eltüntek: a bíbor palást, a kardinális gyűrű és egy mellkereszt. Széttörték az egész berendezést, a művészi értékű képeket. Az egyik titkárt le akarták dobni az emeletről az uccára. Csak a békésbb elemek közbélépése mentette meg. A rendőrség körülbelül háromnegyed óra mulva jelent meg,

de senkit nem tartóztattak le. A tüntetők a „Deutschland, Deutschland über alles“-t énekelve oszlottak szét. Ezek után Bűrckel, Austria helytartója, éles intézkedéseket helyezett kilátásba a papság, a csehek és a zsidók ellen, akik szerinte a tüntetés egyedüli okai voltak.“

Napred, list za narod, Beograd.

„A népszabadságoknak is megvan a maguk külső és belső ellenégeik. Hábrúban a katonai, békében a polgári bátorság védi őket. És ahogy a csatatérről való megfutamodás, vagy a fegyverletétel árulást jelentenek, ugyanúgy a polgári bátorság hiánya a hazánk érkező árulásával egyenlő. A házat nemcsak fegyverrel védhetjük, de férfiúi szóval és határozottsággal is.

Ha a katonáival hasonlítjuk össze a polgári bátorság magasabb fokú erény. A háborúban a veszedelem közvetlenül fenyeget. Az ember fegyverrel áll a poszton és mindenkinek, aki körülötte van fegyver van a kezében. Ott van a fölöttes és parancsait végre kell hajtani, mert a hadi-törvények kérélnhetetlenek. Ilyen körülmények között a merészség célszerű is. Békében azonban látszólag közvetlen veszély nem fenyeget. Az ember eszedül rendelkezik saját lépései fölött. Egyszerűen tőle függ, hogy jecait védi-e és hogyan védi. A politikai kötelességek nem teljesítése, vagy rosszul teljesíté-